

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

**Серія:
Педагогічні науки**

**Series:
Pedagogical Sciences**

Випуск 194 (2021)
Edition 194 (2021)

Кропивницький – 2021
Kropyvnytskyi – 2021

УДК 378
ББК 81.2(3)
Н 34
DOI випуску: 10.36550/2415-7988-2021-1-194

Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 194.
Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. 265 с.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415–7988 (Print)
ISSN 2521–1919 (Online)
ICV 2018 = 77.92

Рецензенти: **Олексюк О. М.**, доктор педагогічних наук, професор.
Кучай О. В., доктор педагогічних наук, професор.

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» (галузь знань: Освіта/Педагогіка), згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах Index Copernicus, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat, публікаціям присвоюється ідентифікатор цифрового об'єкта DOI.

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В. Ф.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Заступник наукового редактора:

Савченко Н. С.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Відповідальний секретар:

Кулікова С. В.

– кандидат педагогічних наук, ст. викладач Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Редакційна колегія:

Галета Я. В.

– доктор педагогічних наук, доцент Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Давидович Н.

– професор, університетський центр Самарія, Аріель, Ізраїль

Єжова О. В.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Жатан Є.

– професор Гданського університету, Польща

Калініченко Н. А.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Клім-Клімашевська А.

– доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Костікова І. І.

– доктор педагогічних наук, професор Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди

Радул В. В.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Радул О. С.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Остенда О.

– професор технологічного університету, Катовіца, Польща

Растрігіна А. М.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Рябовол Л. Т.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Савченко Л. О.

– доктор педагогічних наук, професор Криворізького державного педагогічного університету

Садовий М. І.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Шандрук С. І.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

*Друкується за рішенням вченої ради Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
(протокол № 10 від 26.04.2021 року)*

Статті подано в авторській редакції

© Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2021

UDK 378
BBK 81.2(3)
A 34
DOI issue: 10.36550/2415-7988-2021-1-194

Academic notes / Ed. board: V. F. Cherkasov, V. V. Radul, N. S. Savchenko, etc. Edition 194. Series: Pedagogical Sciences. Kropyvnytskyi: EPC of Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University, 2021. 265 p.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415–7988 (Print)
ISSN 2521–1919 (Online)
ICV 2018 = 77.92

Reviewers: **Oleksyuk O. M.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.
Kuchai O. V., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included into the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, category «B» (field of knowledge: Education / Pedagogy), Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 886 of 02.07.2020.

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Index Copernicus, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat, publications are assigned a DOI digital object ID.

Editorial Board:

Academic editor:

Cherkasov V. F. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Assistant of Academic editor:

Savchenko N. S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Executive Secretary:

Kulikova S. V. – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Editorial Board:

Haleta Y. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Davidovitch N. – Professor, Ariel University Center of Samaria, Israel

Yezhova O. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Szatan E. – Professor University of Gdansk, Poland

Kalinichenko N. A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Klim-Klimashevskaya A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland

Kostikova I. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda

Radul O. S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Radul V. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Ostenda O. – Professor of University of Technology, Katowice

Rastrygina A. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Ryabovol L. T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Savchenko L. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kryvyi Rih State Pedagogical University

Sadovyi M. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

Shandruk S. I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University

*Published by the resolution of the Academic Council of the
Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University
(Protocol NO № 10 from 26 april 2021)*

ЗМІСТ

БІДА Олена Анатоліївна, КУЧАЙ Олександр Володимирович, КУЧАЙ Тетяна Петрівна
 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ... .. 10

ВОЙТОВИЧ Оксана Петрівна
 ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК... .. 13

ГАЛЕТА Ярослав Володимирович, СЬОМАК Аліна Володимирівна
 КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ... .. 17

КОМАР Ольга Анатоліївна, ПІСНЯК Валентина Степанівна
 ІНКЛЮЗІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ОСВІТИ... .. 24

ЗАБЛОЦЬКА Ольга Сергіївна. НІКОЛАЄВА Ірина Миколаївна
 СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ТРЕНД СУЧАСНОЇ ОСВІТИ... .. 29

ЛІЛІК Ольга Олександрівна
 МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
 УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й ЛІТЕРАТУРИ: РІВНІ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ... .. 33

НЕЖИВА Ольга Миколаївна
 SMART – ОСВІТА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ СЬОГОДЕННЯ... .. 37

ПАВЛЕНКО Олена Олексіївна
 КРИТЕРІЙ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ МЕТОДИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА
 ЕКОНОМІКИ 40

ПРИЙМАК Сергій Георгійович
 МЕДИКО-БІОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ... .. 46

РИЖАНОВА Алла Олександрівна, ПОТЬОМКІНА Нанулі Зурабівна
 ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОФІЛАКТИКИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ МОЛОДІ... .. 51

САВЧЕНКО Наталія Сергіївна
 САМОСТІЙНІСТЬ У НАВЧАННІ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ
 МАЙБУТНІХ АВІАФАХІВЦІВ... .. 56

ШУМСЬКИЙ Олександр Леонідович
 СКЛАДОВІ ЛІНГВОСАМООСВІТИ... .. 62

**БАБ'ЯК Жанна Володимирівна, ПЛАВУЦЬКА Ірина Ростиславівна, РИБІНА Наталія
 Вікторівна**
 ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
 СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ... .. 65

БАБИЧ Тетяна Валеріївна, ЛПАТОВА Марина Валентинівна
 ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ НАУКОВОГО СТИЛЮ МОВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА
 ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ... .. 70

БОХАН Юлія Володимирівна, ФОРОСТОВСЬКА Тетяна Олександрівна
 ВІРТУАЛЬНИЙ ЛАБОРАТОРНИЙ ПРАКТИКУМ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ
 ДИСЦИПЛІН... .. 74

ВОЛКОВА Марина Миколаївна, БРАТАНИЧ Ольга Григорів
 ТРАДИЦІЙНЕ ТА ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ:
 ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ... .. 78

ГАЛЕЦЬКИЙ Сергій Миколайович
 ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ ЯК ВЕДУЧИЙ КОМПОНЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
 ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ... .. 84

- ГОНЧАРУК Валентина Анатоліївна, ПОДЛЕВСЬКА Неля Володимирівна, ЖИВОЛУП Вікторія Іванівна**
 ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ 89
- ДОВЖУК Вікторія Валентинівна**
 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗМІН..... 94
- ДОЛГОПОЛ Олена Олександрівна, КІР'ЯНОВА Олена Василівна**
 ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ Й ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ.....101
- ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович, ВСХТЄВ Валерій Валерійович**
 БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА МЕДИКО-ФІЗІОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ САМОКОНТРОЛЮ ШКОЛЯРІВ І СТУДЕНТІВ ЗА ФІЗИЧНИМ НАВАНТАЖЕННЯМ У ПРОЦЕСІ ТРЕНУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ....106
- ЗАВІТРЕНКО Долорес Жораївна, ЖИГОРА Ірина Валеріївна**
 ВЗАЄМОДІЯ ФАХІВЦІВ ІЗ БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ..... 116
- ІВАНОВА Ірина Борисівна, ПОХІЛЬКО Олена Вікторівна**
 МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО СВІТОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ АЗІЇ..... 121
- КАПІТАН Тетяна Анатоліївна**
 ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....126
- КІЯНОВСЬКА Наталія Михайлівна, РАШЕВСЬКА Наталя Василівна, ХАРДЖЯН Наталя Анатоліївна**
 АНАЛІЗ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ СТУДЕНТАМИ ТЕХНІЧНИХ ЗАВКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....129
- КОСТЕНКО Лариса Давидівна**
 ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....134
- КРАВЦОВА Тетяна Олександрівна**
 РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ У ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ..... 139
- КРАСНОЩОК Інна Петрівна**
 ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАВДАННЯ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРА СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ..... 144
- ЛОПАТЮК Олена Володимирівна**
 СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ ПІЛОТІВ.....150
- МАРТІН Аліна Миколаївна**
 ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ..... 154
- МЕХЕДА Аліна Миколаївна**
 ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В РАМКАХ РЕФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ.... 158

НІКОЛЕНКО Людмила Миколаївна, ІЛЬЧЕНКО Лариса Анатоліївна САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ.....	162
ТОКАРЄВА Тетяна Станіславівна ОСОБЛИВОСТІ УРОКУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	167
ФЕДОТОВА Світлана Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ УРОКУ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ «ЗАХИСТУ ЧИТАЦЬКОГО ЩОДЕННИКА» В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ /НА МАТЕРІАЛІ КАЗОК/.....	172
ФИЛИПСЬКА Віта Іванівна ЗАХОЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ (ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ).....	177
ЩУР Наталія Миколаївна СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЗДІБНОСТЕЙ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	183
АНАЦЬКИЙ Руслан Валерійович АНАЛІЗ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВОЇ АКАДЕМІЇ США ВЕСТ- ПОЙНТ.....	190
ГУЗЕНКО Наталія Олександрівна КОМПОНЕНТНИЙ СКЛАД В СТРУКТУРІ ДОСВІДУ МОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ.....	195
ДАНИЛОВ Сергій Олександрович РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА У ПРОЦЕСІ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....	199
ДОРОЖКО Анастасія Олександрівна СТАН І ПРОБЛЕМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПРИЧИНИ ЇЇ ПОРУШЕННЯ.....	204
КАЙДА Надія Олександрівна, ПАСИК-КОСАРЄВА Наталія Олександрівна, РОЗУМ Антоніна Петрівна МЕТОДИЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ЗВО ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.....	208
ЛОМАКІНА Лариса Володимирівна САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	213
ПЕТРОВА Альона Анатоліївна ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	218
РИБАК Тетяна Миколаївна, ЛАЗАРЕНКО Інеса Станіславівна, СВИСЮК Олена Вікторівна ВИКОРИСТАННЯ КОМПІЛЯТИВНИХ ВЕБ-КВЕСТІВ У РОЗВИТКУ УСНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ЗВО.....	222
РУДИК Анна Віталіївна ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ДО ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ.....	226
СЕМЕНОВ Євгеній Костянтинович ВИКОРИСТАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ.....	229
АНОТАЦІЇ.....	234

CONTENT

BIDA Olena Anatoliivna, KUCHAI Oleksandr Volodymyrovych, KUCHAI Tetiana Petrivna THEORETICAL FUNDAMENTALS OF AGRICULTURAL SPECIALISTS TRAINING	10
VOITOVYCH Oksana Petrivna PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF NATURAL SCIENCES.....	13
HALETA Yaroslav Volodymyrovych, SEMAK Alina Vladimirovna CONCEPTION OF DEVELOPMENT OF SOCIAL MATURITY OF FUTURE TEACHER.....	17
KOMAR Olha Anatolivna, PISNYAK Valentina Stepanivna INCLUSION AS AN INNOVATIVE WAY OF EDUCATION DEVELOPMENT.....	24
ZABLOTSKA Olga Serghiiivna, NIKOLAEVA Iryna Mykolayivna STUDEN-CENTEREDNESS AS A TREND OF MODERN EDUCATION.....	29
LILIK Olha Oleksandrivna INTERDISCIPLINARY INTEGRATION IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE: LEVELS AND WAYS OF REALIZATION.....	33
NEZHYYA Olga Mykolaivna SMART-EDUCATION IN TODAY'S EDUCATIONAL SPACE	37
PAVLENKO Olena Oleksiivna CRITERIA, INDICATORS AND LEVELS OF FORMATION OF THE ECONOMICS TEACHER'S METHODOLOGICAL CULTURE	40
PRIYMAK Sergiy Georgijovich MEDICAL AND BIOLOGICAL COMPONENT OF THE TRAINING OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS.....	46
RYZHANOVA Alla Oleksandrivna, POTOMKINA Nanuli Zurabivna FOREIGN EXPERIENCE IN THE PREVENTION OF YOUTH INTERNET DEPENDENCE.....	51
SAVCHENKO Natalia Sergeevna INDEPENDENCE IN EDUCATION AS A LEADING FACTOR OF PROFESSIONAL GROWTH OF FUTURE AVIATION PROFESSIONALS.....	56
SHUMS'KYI Oleksandr Leonidovich CONSTITUENTS OF LINGUISTIC SELF-EDUCATION.....	62
BABYAK Zhanna Volodymyrivna, PLAVUTSKA Iryna Rostyslavivna, RYBINA Natalia Viktorivna ON THE IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLE OF CONTINUITY IN TEACHING ENGLISH LANGUAGE TO STUDENTS OF NON-LANGUAGE SPECIALTIES.....	65
BABICH Tetyana Valeriivna, LIPATOVA Maryna Valentinivna SOME ASPECTS IN TEACHING SCIENTIFIC LANGUAGE STYLE IN THE COURSE OF UKRAINIAN LANGUAGE AT THE INITIAL STAGE	70
BOKHAN Iuliia Volodymyrivna, FOROSTOVSKA Tetiana Oleksandrivna VIRTUAL LABORATORY PRACTICAL WORK AS A WAY OF STUDYING NATURAL DISCIPLINES.....	74
VOLIKOVA Maryna Mykolayivna, BRATANYCH Olha Hryhorivna TRADITIONAL AND INNOVATIVE LEARNING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES.....	78
GALETSKYI Sergii Mykolaiovych E-LEARNING AS A LEADING COMPONENT OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	84

- HONCHARUK Valentyna Anatoliivna, PODLEVSKA Nelia Volodymyrivna, ZHYVOLUP Victoriya Ivanivna**
PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE SYSTEM OF SPECIALIZED TRAINING OF FUTURE PHILOLOGISTS... ..89
- DOVZHUK Victoria Valentinovna**
METHODS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MASTERS OF PHARMACY BY MEANS OF INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN CONDITIONS OF CONDITIONS... ..94
- DOLGOPOL Olena Oleksandrivna, KIRYANOVA Olena Vasylivna**
INNOVATIVE METHODS AND TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION OF UKRAINE: MODERN ASPECT... ..101
- YEROMENKO Eduard Anatoliyovych, VEKHTEV Valeriy Valerievich**
COMBAT HORTING AND MEDICAL AND PHYSIOLOGICAL FACTORS OF SELF-CONTROL OF SCHOOLCHILDREN AND STUDENTS ON EXERCISE DURING THE TRAINING PROCESS... ..106
- ZAVITRENKO Dolores Zhoraiivna, ZHYHORA Iryna Valeriivna**
INTERACTION OF PROFESSIONALS WITH PARENTS OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN THE CONDITIONS OF INCLUSIVE LEARNING... ..116
- IVANOVA Iryna Borysivna, POKHILKO Olena Viktorivna**
MODERNIZATION OF HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF INTEGRATION INTO THE WORLD EDUCATIONAL SPACE: THE EXPERIENCE OF UKRAINE AND CENTRAL ASIA... .. 121
- KAPITAN Tetiana Anatoliivna**
USE OF INNOVATIVE FORMS OF INSTRUCTION IN ENGLISH LESSONS... ..126
- KILIANOVSKA Nataliia Mykhailivna, RASHEVSKA Natalia Vasylivna, KHARADZJAN Natalia Anatoliivna**
ANALYSIS OF TEACHING METHODS WITH THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE STUDY OF HIGHER MATHEMATICS BY TECHNICAL STUDENTS... ..129
- KOSTENKO Larysa Davydivna**
COMPARATIVE ANALYSIS OF FOREIGN AND DOMESTIC EXPERIENCE OF OUT-OF-SCHOOL EDUCATION DEVELOPMENT... ..134
- KRAVTSOVA Tetiana Oleksandrivna**
FUTURE MASTERS' PROFESSIONALISM DEVELOPMENT IN THE PROCESS OF PRACTICAL TRAINING IN THE INSTITUTIONS OF OUT-OF-SCHOOL EDUCATION... ..139
- KRASNOSHCHOK Inna Petrivna**
THE FORMATION OF LEADERSHIP QUALITIES OF THE STUDENTS AS A TASK OF EDUCATIONAL ACTIVITY OF THE STUDENT GROUP CURATOR... ..144
- LOPATYUK Olena Volodymyrivna**
SPORTS TOURISM AS A MEANS OF FORMING THE PROFESSIONAL RELIABILITY OF FUTURE PILOTS... ..150
- MARTIN Alina Nikolaevna**
DESIGNING OF THE EDUCATIONAL PROCESS: FROM TRADITIONS TO MODERN TRANSFORMATIONS... ..154
- MEKHEDA Alina Nikolaevna**
INNOVATIVE METHODS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR STUDENTS OF NON-LANGUAGE SPECIALTIES WITHIN THE FRAMEWORK OF REFORMATION PROCESSES IN HIGHER EDUCATION OF UKRAINE... ..158
- NIKOLENKO Liudmyla Mykolaivna, ILCHENKO Larysa Anatoliivna**
INDEPENDENT WORK ON DISTANCE FORM OF LEARNING: RESULTS OF STUDENT SURVEY... ..162

TOKARYEVA Tetyana Stanislavivna <i>FEATURES OF A FOREIGN LANGUAGE LESSON</i>	167
FEDOTOVA Svitlana Oleksandrivna <i>PECULIARITIES OF A READING OUT-OF-SCHOOL HOURS LESSON OF «READER'S DIARY DEFENSE» IN THE PRIMARY SCHOOL /ON THE BASIS OF FAIRY-TALES/</i>	172
FYLYPSKA Vita Ivanivna <i>ENCOURAGING STUDENTS TO SELF-IMPROVEMENT: THE EXPERIENCE OF UKRAINE AND GREAT BRITAIN (THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY</i>	177
SHCHUR Nataliia Mykolaivna <i>THE STRUCTURE AND COMPONENTS OF FOREIGN LANGUAGES APTITUDE</i>	183
ANATSKYI Ruslan Valerijovych <i>ANALYSIS OF PHYSICAL TRAINING PROGRAM FOR CADETS IN US MILITARY ACADEMY WEST POINT</i>	190
HUZENKO Nataliia Oleksandrivna <i>COMPONENT STRUCTURE IN THE ORGANIZATION OF MORAL BEHAVIOR EXPERIENCE FOR SENIOR ADOLESCENTS</i>	195
DANYLOV Serhii Oleksandrovyeh <i>FUTURE TEACHER'S SOCIAL-PROFESSIONAL MATURITY DEVELOPMENT IN THE PROCESS OF COMMUNICATIVE INTERACTION</i>	199
DOROZHKO Anastasia Oleksandrivna <i>THE STATE AND PROBLEMS OF ACADEMIC INTEGRITY AND THE REASONS OF ITS BREACH</i>	204
KAIDA Nadia Oleksandrivna, PASYK-KOSARIEVA Nataliia Oleksandrivna, ROZUM Antonina Petrivna <i>METHODOLOGICAL CULTURE OF THE UNIVERSITY TEACHER AS A COMPONENT OF IT'S PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL CULTURE: FORMULATION OF THE PROBLEM</i>	208
LOMAKINA Larysa Volodymyrivna <i>STUDENTS' INDEPENDENT STUDY AS A COMPONENT IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS</i>	213
PETROVA Alona Anatoliyivna <i>THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF SPORTS TOURISM IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS</i>	218
RYBAK Tetiana Mykolaivna, LAZARENKO Inesa Stanislavivna, SVYSIUK Olena Viktorivna <i>THE APPLICATION OF COMPILATION WEBQUESTS IN DEVELOPING NON-LANGUAGE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS STUDENTS' ORAL MONOLOGICAL SPEECH</i>	222
RUDIK Anna Vitaliivna <i>INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF COMPETENCE ORIENTED TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF MATHEMATICS FOR TECHNOLOGY IN THE CONDITIONS IN PROFILE SCHOOL</i>	226
SEMENOV Eugene Konstantinovich <i>USE OF VOCATIONAL TRAINING OF SOCIAL NETWORKS AND EDUCATIONAL PLATFORMS IN TRAINING OF TEACHERS</i>	229
ANNOTATIONS	234

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:80]: 37.06
DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-194-89-94

ГОНЧАРУК Валентина Анатоліївна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7323-0590>

e-mail: goncharuk424@ukr.net

ПОДЛЕВСЬКА Неля Володимирівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології

Хмельницького національного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6210-265X>

e-mail: podlevska.nelia@gmail.com

ЖИВОЛУП Вікторія Іванівна –

старший викладач кафедри іноземних мов Харківської державної зооветеринарної академії

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2971-3763>

e-mail: viktoria.zhyvolup@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасність ставить перед педагогічною галуззю абсолютно нові виклики. У наш час недостатньо просто впевнено володіти інформацією з тієї чи іншої навчальної дисципліни, педагог повинен на високому рівні оволодіти сукупністю компетентностей, які можуть бути і не пов'язані безпосередньо з предметом вивчення, але їх наявність у професійному досвіді стане підґрунтям, що дасть змогу впевнено конкурувати на ринку праці. Означена особливість характерна якраз для фахівця з філологічних дисциплін.

Наразі інтеграція української вищої освіти у європейське та світове наукове співтовариство значно активізується [12, с. 224]. У зв'язку з цим саме комплекс філологічних дисциплін стає одним із пріоритетних напрямів в освіті. Причини криються у самій сутності філології як науки, зокрема у безпосередньому вивченні мов, а також методів і способів міжособистісної комунікації. Якщо взяти до уваги, що вчитель-предметник з філологічних спеціальностей має не тільки належним чином володіти навчальним матеріалом, але й мати певний набір компетентностей, з-поміж яких комунікативна є найголовнішою, що формуватимуть його авторитет у свідомості школярів, саме вміння комунікувати і стає наріжним каменем, який і визначає його ефективність.

У сучасних закладах загальної середньої освіти вчитель-філолог виконує визначальну роль: глибоко усвідомлює свої національні корені, шанує культурні традиції українського й інших народів, формує засобом рідного слова патріотично налаштовану, національно

спрямовану й водночас толерантну особистість української держави з розвиненим мультикультурним світоглядом.

Тому висуваються нові вимоги до фахової підготовки майбутнього філолога, головними з-поміж яких виступають такі: здатність вільно орієнтуватись у складних соціокультурних обставинах; готовність обслуговувати не тільки інноваційні процеси, а й процеси комунікації у широкому розумінні; спрямованість на особистісний розвиток здобувача освіти. Відповідно до таких вимог фахова підготовка філолога має забезпечувати розвиток особистості, здатної до співпраці, до ведення діалогу та виявлення гнучкості у спілкуванні, тобто особистості, у якої на високому рівні буде сформовано комунікативну компетентність.

З огляду на вищесказане професійна комунікативна компетентність у системі фахової підготовки майбутнього філолога постає актуальною проблемою, яка потребує дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найпершим завданням у контексті нашої дослідницької роботи став аналіз літературних джерел із метою виокремлення понятійного апарату, яким ми будемо оперувати у ході дослідження.

Першим поняттям, яке будемо використовувати у нашому дослідженні, є професійна компетентність філолога. За О. Семеног [10, с. 21], професійна компетентність учителя української мови та літератури є нічим іншим, як інтегральною особистісною якістю. Вона формується із педагогічної, психологічної, лінгвістичної, мовної, комунікативної, фольклорної, літературної, етнокультурної, методичної,

інформаційної та дослідницької компетенцій [10, с. 21]. Виявляється ж вона у високому рівні готовності студентів-філологів до безпосередньої педагогічної діяльності.

В. Коваль [6, с. 11] уточнила сутність поняття «професійна компетентність майбутніх учителів-філологів» (ступінь оволодіння професійною діяльністю, яка об'єднує теоретичні характеристики (знання), практичні (вміння, навички, досвід) й особистісні характеристики (якості, здібності) готовності суб'єкта до професійно-педагогічної діяльності) та потрактувала поняття «формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів» (складний процес, під час якого набуваються компетенції, що включають отримані знання, набуті вміння, навички з фундаментальних і спеціальних філологічних дисциплін, досвід, способи мислення, цінності, інтереси, прагнення, спроможність відповідати за прийняті рішення в процесі професійної діяльності, що виявляється у здатності фахівця професійно діяти згідно з визначеними державою освітніми стандартами, виявляти особистісний педагогічний імідж і демонструвати професійні характеристики) [6, с. 11].

Важливим складником загальної професійної компетентності філолога є його комунікативна компетентність. Науковці порізно визначають це поняття: уміння встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми (Г. Данченко, Ю. Жуков, С. Козак, С. Макаренко, Л. Петровська, П. Раєвський, Ю. Рись, В. Степанов, В. Ступницький); володіння сукупністю мовних та мовленнєвих умінь (Є. Головаха, Т. Ладиженська, Є. Мелібруд, Н. Паніна, Р. Парошина, М. Станкін); знання норм і правил спілкування (Т. Іванова, А. Козлов) [7, с. 12].

Н. Арістова [1, с. 12] визначає поняття комунікативної компетентності як систему знань, умінь та навичок, цінностей і ціннісних орієнтацій, а також особистісних якостей. Від рівня її сформованості залежить ступінь готовності майбутніх філологів спілкуватись рідною та іноземною мовами у будь-якій ситуації. Також цей різновид професійної компетентності включає у себе здатність ефективно організувати професійне спілкування з іншими учасниками комунікативного процесу, працювати у команді, розв'язувати конфлікти, адекватно сприймати себе у спілкуванні під час взаємодії, спонукати партнерів по спілкуванню до спільної плідної праці заради досягнення спільної мети, а також оперативно засвоювати нові і більш ефективні форми

комунікативної поведінки [1, с. 12].

Н. Бідюк під комунікативною компетентністю вчителя-філолога розуміє сукупність здібностей, знань, умінь, навичок, ставлень, цінностей, ініціатив та комунікативного досвіду особистості, необхідних для розуміння чужих та продукування власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування; здатність до активної взаємодії та навчання інших мовленнєвих суб'єктів [4, с. 160]. Вона називає складниками комунікативної компетентності цілі навчання у різних видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо); знання (мовленнєві, мовні, паралінгвістичні, лінгвонародознавчі, морально-етичні), навички, уміння (мовні, мовленнєві, комунікативні, гностичні, перцептивні, паралінгвістичні, лінгвонародознавчі, організаційні) та досвід (комунікативний, методичний, технологічний) як результат комунікативної діяльності в спілкуванні [4, с. 160].

Проаналізувавши тлумачення вченими (філософами, культурологами, лінгвістами, педагогами) цього поняття, підсумовуємо, що комунікативну компетентність розуміють як здатність особистості будувати власну комунікативну поведінку відповідно до реальних ситуацій спілкування, зокрема професійного спілкування, особлива якість мовленнєвої особистості, набута в процесі спілкування або спеціального навчання. Мовленнєвий досвід є продуктом взаємодії суб'єкта із середовищем, що не тільки набувається у підсумку, але й формується в процесі цієї взаємодії. Філолог повинен здійснювати нормативну мовленнєву діяльність, що передбачає вміння висловлюватись відповідно до ситуації та розуміти сказане і прочитане.

Мета статті – на підставі аналізу наукової літератури розкрити місце професійної комунікативної компетентності в системі підготовки філолога у закладі вищої освіти, її взаємозв'язок із професійними якостями вчителя. Також розглянути вплив комунікації у дихотомії «учень-учитель» з огляду на формування морального авторитету викладача серед учнівства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все, з'ясуємо, які саме компоненти формують професійну компетентність сучасного вчителя. За В. Гончаруком [5], професійно-педагогічна компетентність є складною багаторівневою стійкою структурою його психічних рис, що формується унаслідок інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних умінь і

значущих для вчителя особистісних якостей. Також вказана категорія має чітко окреслені ознаки у вигляді мобільності, гнучкості та критичності мислення. У професійну компетентність як загальну категорію інтегруються такі види компетенцій, як: пізнавально-інтелектуальна; діагностична; прогностична; організаторська; інформаційна; стимулююча; оцінно-контрольна; аналітична; психологічна; соціальна; громадянська; рефлексивна; творча; методична; дослідницька; комунікативна [5, с. 116].

Комунікативна компетенція є вмінням педагога будувати ефективні комунікативні дії в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії, знанням фахівцем закономірностей різних форм спілкування і правил поведінки у різних ситуаціях, умінням сформулювати тактичний план і реалізувати його на основі соціальних навичок [5, с. 116].

Уже не викликає заперечень твердження про те, що не можна ототожнювати поняття «компетентність» та «компетенція». Потрібно розглянути, як саме у здобувачів вищої освіти формується професійна комунікативна компетентність. Зважаючи на те, що людина є соціальним суб'єктом, одним із найперших аспектів означеного педагогічного новоутворення є просте міжособистісне спілкування. Втім, галузь вищої освіти створює набагато більше можливостей для формування комунікативної компетентності саме завдяки створеному навчально-науковому середовищу.

За Т. Шаровою [11, с. 75], для студентів філологічних спеціальностей актуальними можуть бути різні компоненти формування комунікативно-діалогічних компетентностей. Зокрема такими складовими може виступати розвиток роботи з текстом, а саме поглиблення читацьких умінь, анотування, реферування та редагування текстів, на основі чого будуть формуватися діалогічні висловлювання. Робота над художніми текстами дозволить студентам засвоїти фонетику та граматику на тому рівні, що не регламентується правилами. Крім того, майбутнім учителям-словесникам рекомендується читати фахову літературу. Набуті знання в подальшому можуть бути використані у безпосередній трудовій діяльності. А ще таким чином учасники навчального процесу матимуть змогу опанувати спілкування на професійному рівні, з обов'язковим оперуванням відповідною термінологією. До того ж, робота з посібниками та науковими працями дасть змогу на належному рівні оволодіти лексичним та синтаксичним матеріалом [11, с. 75].

Такий висновок підводить нас до ще одного складника професійної комунікативної компетенції – її нерозривного зв'язку з літературою. Певним чином професіоналізм філолога ґрунтується на можливості самостійно засвоювати науковий матеріал і в умінні пропонувати його у доступній формі. Частково так і є, оскільки проведення навчальних занять у формі довільного діалогу і уособлює принцип комунікативної компетентності, а її рівень визначається лише професіоналізмом. І. Барабаш називає це явище професійною мовно-літературною компетентністю. Вона характеризується здатністю фахівця відповідати вимогам обраної професії та демонструвати належні особисті якості в ситуаціях професійного спілкування, мобілізуючи для цього знання фахової термінології, а також вміння та навички коректного та лінгвістично правильного використання відповідної термінології в усному та писемному мовленні. Також подібний погляд на компетентність включає у себе бездоганне володіння нормами сучасної літературної мови, лінгвістичну освіченість, широку ерудицію та розвинене мовне чуття. Також варто відзначити такий комплекс якостей, як широка та всеосяжна ерудиція, знання теорії та історії, зокрема етапів формування розвитку мови та літератури і персоналій, безпосередньо пов'язаних із цими процесами. Професійний фахівець також має на належному рівні вміння користуватися словниками та граматиками, відповідними інтернет-ресурсами та іншими джерелами, що будуть сприяти збагаченню та удосконаленню власної мовної культури [2, с. 155–156].

Отже, можна говорити про те, що комунікативна професійна компетентність – значно комплексніше педагогічне явище, ніж здавалося на перший погляд. Відповідно, підхід до навчання, що базується на принципі компетентності, охоплює цілий спектр галузей, унаслідок чого змінюється і освітня парадигма. Якщо ще десятки років тому перед учителем-словесником стояло значно менше завдань, то сьогодні конкурентоздатність у професійній галузі потребує знань, умінь і навичок у цілому спектрі суміжних сфер. Однією з таких сфер є професійна мобільність. За О. Бідою, термін «мобільність» означає рухливість, активність та готовність до виконання завдань. У професійній галузі мобільність є системною якістю, що є у особи-фахівця. Вона включає у себе цілу низку знань, здібностей, вмінь, особистісних якостей та ціннісних орієнтацій. Головним чинником, що і формує цю якість, виступає внутрішня свобода особистості та її

вміння відкинути сформовані стереотипи і поглянути на життєві та професійні ситуації під іншим кутом, нестандартно та виходячи за межі буденності. Подібна особливість характерна лише для творчих людей, що володіють креативними здібностями [3, с. 19–20].

Мобільність тісно пов'язана з комунікативною компетентністю. Як звичайне людське спілкування, так і професійна комунікація у вигляді надання навчального матеріалу із паралельним обговоренням, потребують високої мобільності. Певна річ, мобільність у якості особистісної риси охоплює усі аспекти діяльності вчителя-філолога. Готовність до діалогу у будь-який момент часу є ознакою успішного викладача.

Формування комунікативної компетентності у студентів-філологів набуває особливого значення ще й у контексті всебічної шкільної освіти. Це підтверджує і О. Кравченко-Дзондза [8, с. 100], акцентуючи увагу на важливості цього завдання. На думку вченої, найважливішим завданням загальноосвітньої та професійної підготовки студентів є їх загальний розвиток, вдосконалення мовної та комунікативної компетенцій, досягнення такого рівня володіння діловим мовленням, який достатній для активної і плідної участі майбутнього фахівця у професійній діяльності [8, с. 100].

Також варто зазначити, що комунікативна компетентність має місце і в інших аспектах безпосереднього навчального процесу. Як зазначає О. Малихін, [9, с. 74] парадигма вивчення сучасними студентами іноземної мови нині зміщується в бік вивчення суб'єктами навчання мови в культурно зумовлених соціокультурних ситуаціях мовної комунікації.

Організація процесу формування професійної комунікативної компетентності майбутнього філолога потребує планування, розробки стратегії та індивідуальної програми її втілення. Рациональне планування процесу формування професійної компетентності майбутнього вчителя-філолога під час навчання включає такі етапи: побудова стратегії, програми, плану формування професійної компетентності з урахуванням основних напрямків розвитку гуманітарної освіти; досконала організація освітньої та самоосвітньої діяльності; вивчення педагогічного досвіду; внесення коректив у процес розвитку професійної компетентності.

Стратегія формування професійної компетентності вчителя-філолога має містити: перелік літератури, яку планується опрацювати; визначені форми роботи, спрямовані на розвиток професійної

компетентності; етапи та терміни початку і завершення роботи; прогнозовані результати (підготовка доповіді, виступ на конференції, оформлення результатів досліджень тощо).

Чим більше підготовлений вчитель, тим краще він зможе підготувати учнів до життя, сформує вже у них комунікативну компетентність. Значна роль у системі підготовки вчителя, а згодом і учнів, відводиться інформаційним технологіям, що дозволяють створити необхідні умови для їх всебічного розвитку, сформованості в них ціннісних орієнтацій. Спілкування учнів через мережу Інтернет, у різноманітних соціальних мережах створює необмежені можливості для успішного формування їх комунікативної компетентності. Учителю в освітньому процесі слід уміло поєднувати використання інформаційних технологій і роботу з іншими інформаційними джерелами: художніми творами, науковими і публіцистичними працями, зібраними фольклорно-етнографічними матеріалами.

У процесі фахової підготовки студентів-філологів «слід виховувати в них перш за все глибоку любов до свого фаху, високу культуру мови та мовлення, шляхетність, моральність словесника, який «формує душу» вихованця, закладає в неї певні переконання і погляди [12, с. 225]. Максимальну увагу тут слід приділяти вихованню найкращих українських чеснот: волелюбності, патріотизму, впертості у досягненні мети та ін.

Підготовлений за такою системою вчитель-філолог забезпечує розвиток інтелекту в школярів, сприяє засвоєнню ними основних понять, формує у них національну свідомість і патріотизм. Зважаючи на все вищезазване, він повинен бути добре підготовлений до виконання покладених на нього завдань та бути фахівцем з високим рівнем комунікативної компетентності.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Комунікація в усі часи була надійною опорою для розвитку людства на кожному з історичних етапів. Вміння вести комунікацію та вступати у діалог на належному рівні наразі є не тільки показником професійних якостей викладача, але й забезпечує йому успіх в умовах конкуренції та мінливого ринку праці.

Компетентнісний підхід у процесі фахової підготовки майбутнього філолога вирішує одразу декілька завдань. По-перше, він дозволяє виокремити конкретні складники педагогічного досвіду, по-друге, сформувати для вчителя-філолога власний план особистісного розвитку. Сутність комунікативної компетентності в означеному контексті полягає в охопленні цілої системи

знань і вмінь, що поєднують комунікативні вміння з безпосередньою педагогічною майстерністю. Це полягає не тільки у тих знаннях, уміннях та навичках, що формуються у майбутнього фахівця, але й у формуванні особистісних новоутворень у ході безпосередньої педагогічної діяльності. Навчальний процес майбутнього філолога слід здійснювати максимально наближено до реальної професійної діяльності, використовуючи при цьому сучасні інформаційні технології, інноваційні форми і технології навчання.

Першочергове місце у фаховій підготовці філологів належить вивченню української мови і літератури, інших філологічних дисциплін, під час яких здобувачі вищої освіти розкривають культурний, історичний, соціальний та інші аспекти української мови, осягають духовно-енергетичну сутність слова; розглядають систему художніх засобів для передачі багатства духовного світу й вияву рис українського національного характеру.

У такий спосіб налагоджена система професійної підготовки вчителя-філолога надасть йому можливість у майбутньому розвивати комунікативні здібності у школярів, виховувати в них відчуття українськості в собі, формувати українську ментальність і любов до рідної землі.

Однак наше дослідження не є вичерпним у розгляді означеної проблеми. Подальшого дослідження потребують окремі складники комунікативної компетентності, і визначення того, як саме акцентування на тій чи іншій професійній компетентності філолога впливає на якість його підготовки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Арістова Н. О. Комунікативна компетентність майбутніх філологів: сутність, зміст, структура / Н. О. Арістова // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія. 2017. № 11 С. 9–15.
2. Барабаш І. Формування професійної мовно-літературної компетентності майбутніх учителів-філологів як педагогічна проблема / І. Барабаш // Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2014. № 10 (Ч 1). С. 152–157.
3. Біда О. А., Гончарук В. В., Гончарук В. А. Професійна мобільність як фактор професійної успішності сучасного фахівця // Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 178. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2019. С. 17–21.
4. Бідок Н. М. Комунікативна компетентність майбутнього вчителя філолога: зміст та структура / Н. М. Бідок // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: Збірник наукових праць третьої Міжнародної науково-практичної конференції (12–14 листопада 2012р.). Львів, 2012. С. 158–160.

5. Гончарук В. В., Гончарук В. А. Основні компоненти професійної компетентності сучасного вчителя / В. А. Гончарук, В. В. Гончарук // Scientific Horizon in the Context of Social Crises: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference (January 6–8, 2020). Tokyo, Japan: Otsuki Press, 2020. Pp. 108–119.

6. Коваль В. О. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / В. О. Коваль. К., 2013. 40 с.

7. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя: дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. – Полтава, 2015. 250 с.

8. Кравченко-Дзондза О. Формування комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення дисциплін філологічного циклу / О. Кравченко-Дзондза // Молодь і ринок. 2014. № 7. С. 98–102.

9. Малихін О. В. Формування загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей : монографія / О. В. Малихін, І. С. Гриценко. Київ : Вид-во ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2015. 492 с.

10. Семенов О. М. Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету): дис... доктора пед. наук: спец. 13.00.04. К., 2005. 476 с.

11. Шарова Т. М. Формування комунікативно-діалогічної компетентності студентів-філологів / Т. М. Шарова, С. В. Шаров, О. В. Бородихіна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2017. Вип. 29 (1). С. 74–76.

12. Юрійчук Н. Д. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя-філолога / Н. Д. Юрійчук // Вісник Чернігівського національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вип. 4 (160). Серія: Педагогічні науки. Чернігів, 2019. С. 224–228.

REFERENCES

1. Aristova, N. O. (2017). *Komunikativna kompetentnist maibutnix filolohiv: sutnist, zmist, struktura*. [Communicative competence of future philologists: essence, content, structure].
2. Barabash, I. (2014). *Formuvannia profesiinoy movno-literaturnoy kompetentnosti maibutnix uchyteliv-filolohiv yak pedahohichna problema*. [Formation of professional linguistic and literary competence of future teachers of philology as a pedagogical problem].
3. Bida, O. A., Honcharuk, V. V., Honcharuk, V. A. (2019). *Profesiina mobilnist yak faktor profesiinoy uspishnosti suchasnoho fakhivtsia*. [Professional mobility as a factor in the professional success of a modern specialist]. Kroptyvnytskyi.
4. Bidiuk, N. M. (2012). *Komunikativna kompetentnist maibutnoho vchytelia filoloha: zmist ta*

struktura [Communicative competence of the future teacher of philology: content and structure]. Lviv.

5. Honcharuk, V. V., Honcharuk, V. A. (2020). *Osnovni komponenty profesiinoi kompetentnosti suchasnoho vchytelia*. [The main components of the professional competence of a modern teacher]. Tokyo.

6. Koval, V. O. (2013). *Teoretychni i metodychni zasady formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnix vchyteliv-filolohiv u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh*. [Theoretical and methodical bases of formation of professional competence of future teachers-philologists in higher pedagogical educational institutions].

7. Kohut, I. V. (2015). *Formuvannia profesijno-pedahohichnoyi komunikativnoyi kompetentnosti majbutnoho vchytelia*. [Formation of the professional-pedagogical communicative competence of the future teacher]. Poltava.

8. Kravchenko-Dzondza, O. (2014). *Formuvannia komunikativnoi kompetentnosti studentiv u protsesi vyvchennia dystsyplin filolohichnoho tsykladu*. [Formation of communicative competence of students in the process of studying disciplines of the philological cycle].

9. Malykhin, O. V., Hrytsenko, I. S. (2015). *Formuvannia zahalnokulturnoi kompetentnosti studentiv filolohichnykh spetsialnostei*. [Formation of general cultural competence of students of philological specialties]. Kyiv.

10. Semenoh, O. M. (2005). *Systema profesiinoi pidhotovky maibutnix uchyteliv ukrainskoi movy i literatury (v umovakh pedahohichnoho universytetu)*. [System of professional training of future teachers of Ukrainian language and literature (in the conditions of pedagogical university)].

11. Sharova, T. M., Sharov, S. V., & Borodyxina, O. V. (2017). *Formuvannia komunikativno-dialohichnoi kompetentnosti studentiv-filolohiv*. [Formation of communicative-dialogical competence of students-philologists].

12. Yuriichuk, N. D. (2019). *Formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia-filoloha*. [Formation of communicative competence of the future teacher-philologist]. Chernihiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА
ГОНЧАРУК Валентина Анатоліївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: українознавство, українська мова, українська література, методика навчання українознавства, методика викладання української літератури у вищій школі.

ПОДЛЕВСЬКА Неля Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету.

Наукові інтереси: культура спілкування, слов'янська філологія, методика викладання сучасної української мови.

ЖИВОЛУП Вікторія Іванівна – старший викладач кафедри іноземних мов Харківської державної зооветеринарної академії.

Наукові інтереси: іноземна філологія, українська мова, російська мова.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HONCHARUK Valentyna Anatoliivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian Literature, Ukrainian Studies and Methods of Teaching, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: Ukrainoznavstvo, Ukrainian language, Ukrainian literature, methods of teaching Ukrainian studies, methods of teaching Ukrainian literature in high school.

PODLEVSKA Nelia Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor, Head of the Department of Slavic Philology, Khmelnytskyi National University.

Circle of scientific interests: culture of communication, Slavic philology, methods of teaching modern Ukrainian.

ZHYVOLUP Victoriya Ivanivna – Senior teacher of Foreign Language Department, Kharkiv State Zooveterinary Academy.

Circle of scientific interests: foreign philology, Ukrainian language, Russian language.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2021 р.

УДК 378:615:658.8

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-194-94-100

ДОВЖУК Вікторія Валентинівна – кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри організації та економіки фармації Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3491-018X>
e-mail: dovika@ukr.net

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗМІН

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розвиток вищої

фармацевтичної освіти в Україні відбувається в контексті європейської інтеграції освітніх

процесів, за сприяння та співпраці університетів ЄС, що є запорукою впровадження найкращого освітнього досвіду європейських університетів. Сучасні зміни на європейському ринку праці, прогрес світової фармацевтичної та медичної науки, зміни в соціальному, економічному, правовому та освітньому просторі впливають на підготовку фармацевтичних фахівців, спрямованих на особистий та професійний саморозвиток, здатних надати відповідні фармацевтичні послуги для різних груп населення та покращення якості медичного обслуговування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відчизняні науковці спираються на концептуальні засади щодо ефективності реалізації нововведень, яка значною мірою залежить від багатьох чинників, насамперед, від інноваційного потенціалу освітнього закладу як спроможності створювати, сприймати та реалізувати нововведення. На цій основі створюється модель інноваційного розвитку освітнього закладу, яка обґрунтовує можливості закладу щодо інноваційної освітньої діяльності [10].

На думку О. Дубасенюк, сутнісною ознакою освітньої інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності, розширювати інноваційне поле освітнього середовища в навчальному закладі, регіоні. Як системне утворення інновація характеризується інтегральними якостями: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище. Джерелом інновації є цілеспрямований пошук ідеї з метою розв'язання суперечностей, її освоєння відбувається шляхом апробації в формі педагогічного експерименту або пілотного впровадження. Розвиток інновації залежить від того, наскільки соціально-психологічне середовище потребує нової ідеї. Подальше існування інновації пов'язане з переходом у стадію стабільного функціонування. Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану. Слово «інновація» має багатомірне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації. Стрімкий розвиток сучасних знань та технологій вимагає синтезу науки і виробництва, що реалізується на рівні консалтингових центрів, які є осередками науково-технологічних досліджень країн і регіонів [2–5].

Таким чином, узагальнює науковець, інноваційний процес полягає у формуванні та розвитку змісту та організації нового в освітньому процесі. У цілому під інноваційним процесом розуміється комплексна діяльність зі створення (народження, розробки), освоєння, використання і розповсюдження нововведень. У науковій літературі розрізняють поняття «новація» та «інновація». Новація – це саме засіб (новий метод, методика, технологія, програма тощо), а інновація – це процес освоєння цього засобу. Інновація – це цілеспрямована зміна, що вносить в освітнє середовище нові стабільні елементи та викликають перехід системи з одного стану в інший. Нововведення при такому розгляді розуміється як комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження та використання нового, метою якого є задоволення потреб й інтересів людей новими засобами, що веде до певних якісних змін системи і способів забезпечення її ефективності, стабільності та життєдіяльності і як результат інновації [2–5].

На думку сучасних науковців, дистанційне навчання має низку переваг перед іншими формами навчання, оскільки практично не виходячи з дому чи не покидаючи свого робочого місця, можна підтримувати регулярний контакт з викладачем за допомогою телекомунікаційних технологій, у тому числі відеозв'язку, та одержувати структурований навчальний матеріал, представлений в електронному вигляді. Високий професіоналізм, прагнення до співробітництва, самозатвердження і високий рівень комунікації з колегами – це є основними ознаками дистанційного навчання. Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій [8].

Мега статті – обґрунтування розробки й впровадження методики формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації засобами інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний потенціал освітнього закладу включає керівників для здійснення інноваційної педагогічної діяльності та можливості учасників освітнього процесу, наявність досвіду творчих справ, колективної діяльності, здатності до самостійної навчальної діяльності та саморозвитку, достатній загальнокультурний рівень, різноманітні інтереси. Важливою складовою інноваційного потенціалу є створення інноваційного середовища:

можливостей залучення науковців-консультантів з інноваційної роботи та співпраці з ЗВО, установами, підприємствами, структури інноваційної діяльності і співпраці, рівня комунікації, засобів реалізації інноваційного розвитку, зацікавленість учасників інноваційної діяльності в позитивному кінцевому результаті; компетентність учасників інноваційної діяльності щодо реалізації нововведення, співвідношення цілей з новою педагогічною ідеєю, наявність сторін, відповідальних за процес і результати апробації нововведення та узгодженість інтересів між суб'єктами інноваційної діяльності. Особливе значення мають визнання та підтримка нововведення з боку органів державного управління та громадськості. Упровадження інновацій висуває високі вимоги до управлінської діяльності ЗВО. Індивідуальна управлінська концепція, професійне мислення й стиль управлінської діяльності керівника дозволяють оптимізувати управлінські дії за підтримки учасників освітнього процесу [1].

Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу зумовлює впровадження педагогічної інноватики, модернізацію форм і технологізацію освітніх процесів в системі магістерської підготовки в умовах університетської освіти. Організація дистанційного навчання зумовлює створення навчальних платформ для віддаленого доступу, проведення інтерактивних лекцій в режимі онлайн, проблемних вебінарів, розробки електронних навчальних курсів з відеосупроводом практичних занять, інформаційних контентів відповідно рівня розвитку науки і техніки галузі для забезпечення самостійної підготовки і професійного саморозвитку студентів. Саме така організація за умови освітньої мобільності сприятиме належній сучасній професійній підготовці студентів на етапі магістратури в університетській освіті [9].

За таких умов подальшої актуальності набувають комунікації дистанційного доступу до освітніх серверів, платформ дистанційного навчання та розвиток дистанційного навчання як освітньої технології в умовах євроінтеграційних процесів [9].

Відповідно до загальних тенденцій розвитку університетської освіти у країнах світу, впровадження дистанційних технологій та педагогічного експерименту щодо трансформації традиційного заочного і навіть денного навчання у дистанційну форму упродовж тривалого часу відбувається і у вищих навчальних закладах України. Цей процес базується на досягненнях у галузі комп'ютеризації та інформатизації освітньої,

насамперед, навчальної діяльності, знаннях і досвіді науково-педагогічних працівників і фахівців у галузі комп'ютерно-мережових технологій, які здатні і бажають його реалізувати. На користь висновку про необхідність дистанційного навчання свідчить тривалий процес його впровадження у багатьох країнах у XIX–XX ст., коли були створені перші засоби зв'язку, що дозволяли на відстані здійснювати навчальну співпрацю учня і вчителя [9].

Дистанційне навчання представляє собою нову організацію освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти. Воно призначене для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання та стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, здобувати повноцінну вищу освіту або підвищувати кваліфікацію і має такі переваги, як гнучкість, актуальність, зручність, модульність, економічна ефективність, інтерактивність, відсутність географічних кордонів для здобуття освіти [9].

Гнучкість дистанційного навчання полягає у можливості викладання матеріалу курсу з урахуванням підготовки та здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації із складних тем, або низки питань-підказок. Актуальність дистанційного навчання проявляється у можливості упровадження новітніх педагогічних, психологічних і методологічних розробок з розбиттям матеріалу на окремі функціонально завершені модулі (теми), які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом [9].

У системі Європейської університетської освіти організація дистанційного навчання має витоки від започаткування дистанційного навчання у Берлінському університеті (Ch. Tussen and G. Lanckenstadt, 1856), основною формою було навчання за листуванням «corresponding learning». У 1858 році Лондонський університет дозволив допуск пошукачів до захисту дипломних робіт від осіб, які навчалися самостійно або за перепискою. 1877 року шотландський Університет Святого Андрія розпочав заочну підготовку на звання ліцензіата мистецтв жінок з різних країн світу [8].

З упровадженням інформаційних технологій наприкінці XX століття відбувся інформаційний стрибок, який

характеризується масовою інформатизацією і комп'ютеризацією всіх галузей і сфер діяльності людини, отже новими формами, технологіями і засобами, які сприяють модернізації і технологізації освітніх процесів та нових комунікативних спроможностей для досягнення ефективності професійної підготовки в системі вищої освіти.

В умовах сьогодення дистанційне навчання – це спосіб отримання освіти із використанням комп'ютерних та сучасних інформаційних технологій, що надає студентам змогу навчатися на відстані, без відриву від роботи та виїзду за кордон. Серед інших назв дистанційного навчання використовуються і такі, як «відкрита освіта», «електронна освіта», «віртуальне навчання» [8, с. 10].

Відмічено певні тенденції розвитку дистанційного навчання, такі як збільшення кількості масових відкритих дистанційних курсів, розробка програм дистанційного навчання, інтеграція ІКТ у навчальний процес дистанційної освіти, комбінування переваг дистанційного навчання із класичною формою освіти, моніторинг досягнень вищих навчальних закладів не лише в межах України, а і в усьому світі і подальше використання корисного досвіду [8, с. 11].

В умовах неперервної професійної освіти технологізація навчального процесу сприяє підвищенню якості підготовки фахівців нової генерації, більш глибокому використанню наукового потенціалу закладів освіти, ширшому впровадженню інноваційних підходів, сучасних розвивальних засобів, методів, форм навчання у педагогічний процес [4].

Технології дистанційної освіти можна розділити на три великі категорії: неінтерактивні (друковані матеріали, аудіо-, відео-носії), засоби комп'ютерного навчання (електронні підручники, комп'ютерне тестування і контроль знань, новітні засоби мультимедіа), відео конференції – розвинуті засоби телекомунікації по аудіо каналам, відео каналам і комп'ютерним мережам. Розвинені засоби телекомунікації, використання супутникових каналів зв'язку, передача упакованого відеозображення з комп'ютерних мереж тільки зовсім недавно стали застосовуватися в практиці дистанційної освіти. Це пов'язано з відсутністю розвиненої інфраструктури зв'язку, високою вартістю каналів зв'язку та використовуваного обладнання.

Упровадження педагогічних технологій в практику освітньої системи сприяє упорядкуванню праці викладача, постановці чітких цілей і визначення шляхів досягнення,

тобто управління процесом навчання. Застосування педагогічних технологій дозволяє рухатися до прогнозованого завершального результату за умов суворої обґрунтованості кожного елемента та етапу навчання. Відтак, педагогічні технології слід розглядати як систематичне й послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого процесу навчання як систему способів і досягнення цілей управління цим процесом [6].

Будь-яка технологія певною мірою спрямована на реалізацію наукових ідей, положень, теорій в практиці. Тому педагогічна технологія займає проміжне положення між наукою і практикою, оскільки функціонує і як науковий підхід, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання, і як система способів, принципів, що регулюють процес навчання, і як реальний процес навчання. Поняття «педагогічна технологія» може бути представлено трьома аспектами: науковим, як частина педагогічної науки, що вивчає і розроблює цілі, зміст та методи навчання і проектує педагогічні процеси; процесуально-описовим, як алгоритм процесу навчання, сукупність цілей, змісту, методів та засобів досягнення запланованих результатів; процесуально-дієвим, як здійснення педагогічного процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних та методологічних засобів [7].

Впровадження сучасних технологій та освітніх інновацій у професійну підготовку магістрів фармації в університетах Центральної і Східної Європи здійснюється в умовах євроінтеграції, розвитку Східного партнерства на теренах країн Євросоюзу та країн, які є асоціативними членами і партнерами.

Педагогічна інноватика ґрунтується на використанні інноваційних технологій (як педагогічних так і інформаційних і галузевих) в освітніх процесах для підвищення їх ефективності і забезпечення якості в системі вищої освіти.

Для інтегрованого поєднання форм і методів на засадах педагогічної інноватики та удосконалення організації дистанційної освіти на етапі магістерської підготовки нами здійснено інтегроване впровадження навчальних платформ для віддаленого доступу (Воскобойніков С., Мельник С., Ступак Д., 2017–2018 рр.) та проведення інтерактивних лекцій в режимі онлайн, проблемних вебінарів з використання авторських розробок електронних навчальних курсів (Воскобойнікова Г, Довжук В., 2015–2018 рр.) з відеосупроводом практичних

занять (Рудик А., 2016–2018 рр.), інформаційних контентів відповідно рівня розвитку науки і техніки галузі за напрямками і спеціальностями підготовки студентів в умовах університетської освіти [9].

Підсумовуючи здійснений огляд та результати системного аналізу педагогічного досвіду впровадження дистанційного навчання на основі створення навчальних платформ для віддаленого доступу [9], проведення інтерактивних лекцій в режимі онлайн, проблемних вебінарів, розробки електронних навчальних курсів з відеосупроводом практичних занять, інформаційних контентів відповідно рівня розвитку науки і техніки галузі за напрямками і спеціальностями підготовки студентів в умовах університетської освіти необхідно узагальнити, що дистанційне навчання є водночас перспективною формою і технологією для підвищення ефективності освітнього процесу та якості вищої освіти. Дистанційне навчання актуалізує складову професійного саморозвитку студентів в умовах магістратури і є прийнятним при впровадженні дуальної освіти, оскільки надає перспективу використання інформаційних контентів та мобільного обміну інформацією в умовах виробничої практики.

Методика формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації засобами інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін охоплює і реалізує модель інтегрованого освітнього процесу професійної підготовки магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи у закладах вищої освіти України, табл. 1.

Таблиця 1

Методика формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації засобами інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін

Послідовність та зміст реалізації методики	
1.	Узагальнення досвіду організації професійної підготовки магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи і закладах вищої освіти України в умовах євроінтеграційних змін.
2.	Застосування методологічних підходів і принципів організації інтегрованого освітнього процесу професійної підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи в умовах закладів вищої освіти України.
3.	3.1. Формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації в університетах країн

	Центральної та Східної Європи в умовах закладів вищої освіти України засобами інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін у процесі викладання спеціальних фармацевтичних дисциплін професійної підготовки: організація та економіка фармації; фармацевтичний маркетинг та менеджмент; фармацевтичне товарознавство; патентознавство; фармакоеконіміка; модернізація змісту навчальних програм на засадах європейського освітнього партнерства. 3.2. Застосування інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін для формування складових професійної компетентності майбутніх магістрів фармації. 3.3. Моніторинг формування складових професійної компетентності майбутніх магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи в умовах закладів вищої освіти України за кластерами фахових компетентностей. 3.4. Оцінка якості освітнього процесу та ефективності застосування інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін у методиках викладання спеціальних фармацевтичних дисциплін професійної підготовки за програмними результатами формування фахових компетентностей, які є компонентами професійної компетентності.
4.	Комплексна оцінка сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів фармації в університетах країн Центральної та Східної Європи в умовах закладів вищої освіти України.

У процесі експериментального навчання в режимі on-line з використанням платформи віддаленого доступу за розробленою методикою застосували інтерактивний метод та інтерактивні технології навчання: інтерактивні лекції-дискусії, ситуативного моделювання з використанням кейсів для диференційної діагности рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів фармації, а також відео-конференції для підсумкових тематичних семінарів.

Для вдосконалення освітнього процесу професійної підготовки та формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації засобами інноваційних

освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін розроблено методiku та впроваджено науково-методичне забезпечення – портфоліо науково-методичних комплексів відповідно до інтегрованих навчальних програм фахових дисциплін магістерської підготовки для аудиторної форми навчання та для віддаленого доступу і навчання студентів в режимі on-line з використанням платформи віддаленого доступу.

Для визначення ефективності організації проведеного в режимі on-line експериментального навчання здійснили аналіз результативності вирішення кейсів модельних професійних ситуацій, тестового контролю навчальних досягнень студентів та кваліметричних анкет. Використання кваліметричних анкет надало можливість зворотного зв'язку з респондентами та порівняння результатів тестування з результатами самооцінки навчальних досягнень студентів.

Результати порівняння комплексного диференційного оцінювання з використанням технології case-studi (КС), тестового контролю (ТК) та кваліметричного анкетування (КА) за результатами експериментального навчання студентів наведено у діаграмі на рис. 1.

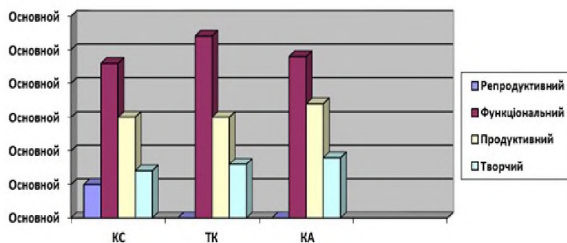

Рис. 1. Результати порівняння комплексного диференційного оцінювання експериментального навчання студентів за методикою формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації засобами інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін

КС – застосування технології case-studi оцінювання навчальних досягнень студентів експериментальної групи;

ТК – застосування тестового контролю оцінювання навчальних досягнень студентів експериментальної групи;

КА – застосування кваліметричного анкетування оцінювання навчальних досягнень студентів експериментальної групи.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. За результатами здійсненого дослідження для вдосконалення освітнього процесу професійної підготовки та формування професійної компетентності

майбутніх магістрів фармації засобами інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін розроблено і впроваджено методiku та науково-методичне забезпечення – портфоліо науково-методичних комплексів для аудиторної форми навчання та для віддаленого доступу і навчання студентів в режимі on-line з використанням платформи віддаленого доступу.

Для визначення ефективності організації проведеного в режимі on-line експериментального навчання здійснили аналіз результативності вирішення кейсів модельних професійних ситуацій, тестового контролю навчальних досягнень студентів та кваліметричних анкет. Встановлено позитивну динаміку навчальних досягнень студентів у формуванні професійної компетентності майбутніх магістрів фармації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Воскобойнікова Г. Л., Довжук В. В. Інноваційний розвиток фармацевтичної галузі в Україні на початку ХХІ ст.: аналітичний огляд. Формування Національної лікарської політики за умов впровадження мед. страхування: питання освіти, теорії та практики. III Всеукр. наук.-практ. конф./ ред. кол.: А. С. Немченко та ін. Х. : Вид-во НФаУ, 2015. С. 18–27.
2. Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В., Антонова О. С. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: Монографія. Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 193 с.
3. Дубасенюк О. А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2005. 367 с.
4. Дубасенюк О. А. Технологічний підхід до професійно-педагогічної підготовки: пошуки та перспективи. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: навч. посіб. Житомир. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка; [за ред. О. А. Дубасенюк]. Житомир : ЖДПУ, 2001. Ч. 1 : Технології загально-педагогічної підготовки майбутніх учителів. С. 3–10.
5. Дубасенюк О. А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти. *Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: Зб. наук.-метод. праць* / За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2004. С. 3–14.
6. Ортинський В. Л. (2009). Педагогіка вищої школи. Види педагогічних технологій. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
7. Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [упоряд.: Філімонова Т. В.,

Тарнавська С. В., Орищенко І. О. та ін.; наук. консультант Антонова О. С.; наук. ред. Березівська Л. Д.]. Київ, 2015. 377 с.

8. Distance learning as a modern educational technology Materials of the internship webinar on March 31, 2017. URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf

9. Voskoboinikova G. Dovdgiuk V., Lypskaya A. Technological aspects of optimization pharmaceutical development innovative drugs and formation of professional competence of future master pharmaceutical industry. *Scientific Light* (Wroclaw, Poland). Vol 1, No 5 (2017). P. 113–116.

10. Voskoboinikova H., Dovzhuk N., Dovzhuk V., Konovalova L. Implementation of relevant pharmaceutical practices in the master training in university education of the European Union and Ukraine to improve professional adaptation of future protectors. *Modern Science – Moderni věda*. Ind. Copern. Praha: Nemoros, 2017. №3. С. 77–82.

EFERENCE

1. Voskoboinikova, G. L., Dovzhuk, V. V. (2015). *Innovacijnyj rozvytok farmacevtychnoyi galuzi v Ukrayini na pochatku XXI st.: analitychnyj ogyad*. [Innovative development of the pharmaceutical industry in Ukraine at the beginning of the XXI century: analytical review. Formation of the National Medical Policy under the conditions of introduction of med. insurance: issues of education, theory and practice]. Kharkiv.

2. Dubasenyuk, O. A., Semenyuk, T. V., Antonova, O. Ye. (2003). *Profesijna pidgotovka majbutn'ogo vchy'telya do pedagogichnoyi diyal'nosti*. [Professional preparation of the future teacher for pedagogical activity]. Zhy'tomy'r.

3. Dubasenyuk, O. A. (2005). *Teoriya i prakty'ka profesijnoyi vy'xovnoyi diyal'nosti pedagoga*. [Theory and practice of professional educational activity of a teacher]. Zhy'tomy'r.

4. Dubasenyuk, O. A. (2001). *Texnologichnyj pidxid do profesijno-pedagogichnoyi pidgotovky: poshuky ta perspektyvy*. *Texnologiyi profesijno-pedagogichnoyi pidgotovky majbutnix uchy'teliv*. [Technological approach to professional and pedagogical training: research and prospects. Technologies of professional and pedagogical training of future teachers]. Zhy'tomy'r.

5. Dubasenyuk, O. A. (2004). *Innovacijni navchal'ni texnologiyi – osnova modernizaciyi universy'tets'koyi osvity*. [Innovative educational technologies are the basis of modernization of university education. Educational innovative

technologies in the process of teaching disciplines] Zhy'tomy'r.

6. Ortynskiy, V. L. (2009). *Pedagogika vy'shhoji shkoly*. *Vy'dy' pedagogichny'x texnologij*. [Pedagogy of high school. Suchasni texnologiyi v osviti].

7. *Suchasni texnologiyi navchannya* (2015). Ch. 1. [Modern technologies in education]. Kyiv.

8. Distance learning as a modern educational technology (2017). Materials of the internship webinar on March 31, 2017. URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf [In Ukraine].

9. Voskoboinikova, G. Dovdgiuk, V., Lypskaya, A. (2017). *Tekhnolohichni aspekty optymizatsiyi farmatsevtichnoyi rozrobky innovatsiynykh preparativ ta formuvannya profesijnoyi kompetentnosti maybutn'oyi mahisters'koyi farmatsevtichnoyi haluzi*. [Technological aspects of optimization pharmaceutical development innovative drugs and formation of professional competence of future master pharmaceutical industry]. Wroclaw.

10. Voskoboinikova, H., Dovzhuk, N., Dovzhuk, V., Konovalova, L. (2017). *Vprovadzhennya vidpovidnykh farmatsevtichnykh praktyk u mahisters'kiy pidhotovtsi v universytet-s'kiy osviti Yevropeys'koho Soyuzu ta Ukrayiny dlya pokrashchennya profesijnoyi adaptatsiyi*. [Implementation of relevant pharmaceutical practices in the master training in university education of the European Union and Ukraine to improve professional adaptation of future protectors]. Praha.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДОВЖУК Вікторія Валентинівна – кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри організації та економіки фармації Національний медичний університет імені О. О. Богомольця.

Наукові інтереси: методики формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації засобами інноваційних освітніх технологій в умовах євроінтеграційних змін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DOVZHUK Victoria Valentinovna – Candidate of Pharmaceutical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Organization and Economics of Pharmacy National Medical University named after O. O. Bogomolets.

Circle of scientific interests: methods of formation of professional competence of future masters of pharmacy by means of innovative educational technologies in the conditions of European integration changes.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2021 р.